

Kodeks Klimatyczno-Środowiskowy

Zespołu Szkół

im. W. Witosa w Jasieńcu

Opracowany przez Zespół ds. realizacji projektów unijnych w składzie:

Anna Górecka

Magdalena Chmielewska

Aneta Lewandowska

Spis treści

Wstęp – lokalny kontekst i motywacja.....	4
Struktura kodeksu:.....	4
Codzienne nawyki – małe kroki, duży efekt.....	4
Oszczędzanie energii elektrycznej	5
Racjonalne korzystanie z wody.....	5
Redukcja odpadów i segregacja	5
Ekologiczny transport do szkoły	6
Nawyki cyfrowe sprzyjające środowisku:	6
Sala lekcyjna – uczymy (się) ekologii w praktyce	7
Efektywne korzystanie z oświetlenia i sprzętu:	7
Ogrzewanie i wentrowanie:	8
Materiały biurowe i papier:.....	8
Pracownia Praktycznej Nauki Zawodu – Mechanik	9
Pracownia Praktycznej Nauki Zawodu – Gastronomia	9
Korytarze szkolne – wspólna przestrzeń, wspólna odpowiedzialność	9
Energooszczędne oświetlenie wspólne:.....	9
Ograniczanie plastiku	10
Kąciki edukacyjne i informacyjne:.....	10
Recykling i zbiórki surowców na korytarzach:.....	11
Porządek i czystość:.....	11
Pokój nauczycielski – ekologiczne zaplecze dla kadry	12
Oszczędność energii i sprzętu:	12
Ekologiczne drukowanie i biuro:	12
Ograniczenie plastiku i odpadów wśród kadry	13
Recykling i gospodarowanie odpadami:.....	13
Dojazdy nauczycieli:	14

Rozwój kompetencji i przykład dla uczniów:	14
Sekretariat i administracja – eko w zarządzaniu szkołą.	14
Elektroniczny obieg dokumentów:.....	15
Minimalizacja drukowania:.....	15
Energooszczędne biuro:.....	16
Przyjazne środowisku zakupy i wyposażenie:	16
Współpraca z organem prowadzącym:	17
Otoczenie szkoły – dbamy o teren i klimat wokół nas	17
Zazielenianie terenu – drzewa i łąka kwietna:	18
Czystość wokół szkoły:	18
Zmniejszanie hałasu i zanieczyszczeń:.....	18
Promowanie świadomości klimatycznej i środowiskowej	19
Edukacja na lekcjach:	19
Szkolne akcje i kampanie:.....	19
Ekopracownia – edukacja ekologiczna w nowoczesnej formie	20
Komunikacja sukcesów:	21
Lokalne projekty i inicjatywy ekologiczne.....	21

Wstęp – lokalny kontekst i motywacja

Zespół Szkół im. Wincentego Witosa w Jasieńcu, zlokalizowany w sercu naszego rolniczego regionu, dostrzega potrzebę aktywnego działania na rzecz klimatu i środowiska. Zmiany klimatyczne nie są odległym zagrożeniem – już teraz odczuwamy je w postaci upalnych dni lata, okresowych susz czy gwałtownych opadów. Chcemy chronić naszą okoliczną przyrodę i dziedzictwo przyrodnicze, aby kolejne pokolenia mogły cieszyć się czystym powietrzem, wodą i zdrową ziemią. Niniejszy kodeks klimatyczno-środowiskowy stanowi zbiór dobrych praktyk dla całej społeczności szkolnej. Został on przygotowany z myślą o naszych realiach – uwzględnia strukturę placówki, dostępne zasoby oraz ewentualne ograniczenia infrastrukturalne. Naszym celem jest wprowadzenie praktycznych, możliwych do wdrożenia działań, które zmniejszą negatywny wpływ szkoły na środowisko, a jednocześnie zwiększą świadomość ekologiczną uczniów, nauczycieli, pracowników i rodziców. Wspólnym wysiłkiem możemy uczynić naszą szkołę bardziej przyjazną dla klimatu i stać się przykładem dla całej lokalnej społeczności.

Struktura kodeksu:

Zasady podzielone są według różnych przestrzeni życia szkolnego – od codziennych nawyków każdego z nas, poprzez sale lekcyjne, pracownie praktycznej nauki zawodu, korytarze, pokój nauczycielski i sekretariat, aż po otoczenie szkoły. W każdej z tych sfer proponujemy konkretne działania i rozwiązania. Osobny rozdział poświęcony jest inicjatywom budującym świadomość klimatyczną wśród uczniów, rodziców i kadry. Kodeks napisany jest prostym, przyjaznym językiem – tak, aby stał się zrozumiałym drogowskazem dla całej społeczności szkolnej. Pamiętajmy, że nawet drobne zmiany, wprowadzone przez każdego z nas na co dzień, w sumie dają wielki efekt. Zacznijmy już dziś wprowadzać dobre praktyki – dla dobra nas samych, naszej szkoły i środowiska.

Codzienne nawyki – małe kroki, duży efekt

Każdy dzień w szkole to wiele drobnych decyzji, które wpływają na środowisko. Kształtowanie proekologicznych codziennych nawyków u uczniów i pracowników jest kluczowe w przeciwdziałaniu zmianom klimatu. Choć każda placówka jest inna i nie ma jednego uniwersalnego zestawu działań dla wszystkich, w naszej szkole stawiamy na poniższe praktyki, aby zredukować zużycie energii, wody i ilość odpadów. Są to działania proste do wdrożenia, niewymagające dużych nakładów finansowych, a przynoszące realne korzyści dla środowiska

i budżetu szkoły. Poprzez ich konsekwentne stosowanie wyrabiamy dobre przyzwyczajenia, które uczniowie zabiorą ze sobą do domów i w dorosłe życie.

Oszczędzanie energii elektrycznej: Wylączamy światło za każdym razem, gdy opuszczamy puste pomieszczenie, oraz gasimy zbędne oświetlenie w ciągu dnia, jeśli do pomieszczeń wpada wystarczająco dużo światła dziennego. Sprzęt elektroniczny – komputery, monitory, projektory, drukarki – wylączamy gdy nie jest używany (także na dłuższych przerwach lekcyjnych), zamiast pozostawiać w trybie czuwania. W miarę możliwości używamy energooszczędnych żarówek LED we wszystkich lampach. Rozważamy montaż czujników ruchu lub programatorów czasowych do oświetlenia w miejscach takich jak korytarze czy toalety, aby światło nie paliło się niepotrzebnie – oczywiście tylko tam, gdzie pozwoli na to budżet szkoły. Każdy z nas pamięta, że nawet drobna czynność, jak zamknięcie drzwi klasy w chłodny dzień czy wylączenie projektora na czas przerwy, pomaga zmniejszyć zużycie energii i ogrzewania w szkole.

Racjonalne korzystanie z wody: Dbamy o to, by nie marnować wody pitnej. Uczniowie i pracownicy zakręcają kran podczas mycia rąk (np. w trakcie mydlenia) i odkręcają ponownie dopiero do spłukania – nigdy nie zostawiamy ciekącej wody bez potrzeby. Upewniamy się, że krany są zakręcone, a w razie zauważenia ciekącej baterii lub spłuczki w toalecie – zgłaszamy to natychmiast do obsługi, by usterkę szybko naprawić. Prowadzimy akcję edukacyjną „Oszczędzamy wodę” – rozmieszczamy przy umywalkach i toaletach małe plakietki przypominające o oszczędzaniu wody. W miarę dostępnych środków szkoła będzie stopniowo unowocześniać armaturę: montaż perlatorów (napowietrzaczy) w kranach czy spłuczek o podwójnym spłukiwaniu to niewielkie inwestycje, które znacząco zmniejszają zużycie wody. Każdy litr zaoszczędzonej wody ma znaczenie – chronimy w ten sposób cenny zasób, a przy okazji redukujemy koszty utrzymania szkoły.

Redukcja odpadów i segregacja: Kierujemy się zasadą „Reduce, Reuse, Recycle” – ograniczaj, używaj ponownie, segreguj. Na terenie całej szkoły staramy się ograniczać wytwarzanie odpadów. Uczniowie są zachęceni, by przynosić kanapki i drugie śniadanie w śniadaniówkach wielokrotnego użytku zamiast folii aluminiowej czy jednorazowych woreczków, a wodę lub napoje w bidonach lub butelkach wielorazowych zamiast kupować codziennie napoje w plastiku. Nauczyciele i pracownicy również dają przykład, używając własnych kubków, termosów i butelek na wodę. Staramy się unikać jednorazowych opakowań – np. na szkolnych wydarzeniach korzystamy z kubków i talerzy wielorazowych lub papierowych zamiast plastiku. Segregacja śmieci jest w naszej szkole obowiązkowa: na

korytarzach dostępne są oznakowane pojemniki na papier, plastik/metal, szkło oraz odpady zmieszane (a w pracowni gastronomicznej także na odpady bio). Każdy jest zobowiązany wrzucać odpad do odpowiedniego kosza. Szkoła dopilnuje, by zebrane surowce wtórne faktycznie trafiały do recyklingu – mamy podpisaną umowę z firmą komunalną na odbiór posegregowanych odpadów. Uczymy się również ponownego wykorzystania przedmiotów: np. korzystamy z kartek zadrukowanych jednostronnie jako brudnopisy, zostawiamy zużyte tonery i baterie w wyznaczonych punktach zbiórki (zamiast wyrzucać do kosza), a podręczniki i lektury starszych roczników sprzedajemy młodszym uczniom podczas „Kiermaszu książek”. Dzięki tym działaniom zmniejszamy ilość śmieci i dajemy cennym materiałom „drugie życie”.

Ekologiczny transport do szkoły: Zachęcamy całą społeczność szkolną do wybierania przyjaznych środowisku sposobów dotarcia do szkoły. Uczniowie i nauczyciele mieszkający w pobliżu są motywowani, by przychodzić do szkoły pieszo lub przyjeżdżać rowerem – to nie tylko zmniejsza emisje spalin, ale też sprzyja zdrowiu i kondycji fizycznej. Dla cyklistów szkoła posiada infrastrukturę rowerową - wygodne stojaki na rowery w bezpiecznym miejscu na terenie szkoły. Osoby dojeżdżające z dalszych miejscowości prosimy o korzystanie z transportu publicznego albo wspólnych dojazdów samochodem. Np. rodzice mogą umawiać się, by jednym autem na zmianę zabierać kilkoro dzieci z okolicy – zamiast każdy jechać osobno. Nauczyciele i pracownicy również mogą organizować car-pooling, gdy mieszkają w tej samej miejscowości. Raz do roku planujemy zorganizować szkolną akcję „Dzień bez samochodu”, podczas której wszyscy spróbujemy dotrzeć na lekcje inaczej niż własnym autem. Nawet jeśli nie zawsze da się zrezygnować z samochodu, ograniczenie liczby przejazdów i unikanie zbędnego używania aut (np. poprzez łączenie wielu spraw w jedną podróż) pomoże zmniejszyć zanieczyszczenie powietrza i emisję CO₂ w naszej okolicy.

Nawyki cyfrowe sprzyjające środowisku: Nowoczesne technologie mogą nam pomóc być bardziej eko – pod warunkiem, że korzystamy z nich mądrze. W naszej szkole administracja i nauczyciele już w dużej mierze przeszli na elektroniczny obieg dokumentów (e-dziennik, e-sekretariat), co ogranicza zużycie papieru. Szkoła posiada dostęp do platformy Google for Education, która oferuje nowoczesne narzędzia i usługi wspierające proces nauczania i uczenia się. Dzięki temu uczniowie i nauczyciele mogą korzystać z takich aplikacji jak: Google Classroom – do organizowania zajęć, przesyłania zadań i komunikacji między nauczycielami a uczniami, Gmail – szkolna poczta elektroniczna w bezpiecznym środowisku, Google Drive – do przechowywania i współdzielenia materiałów edukacyjnych, Dokumenty, Arkusze, Prezentacje Google – do tworzenia i edycji materiałów w czasie rzeczywistym,

Google Meet – do prowadzenia zajęć i spotkań online. Dostęp do Google for Education pozwala na efektywną i bezpieczną naukę zarówno w szkole, jak i zdalnie, rozwijając kompetencje cyfrowe uczniów i wspierając nowoczesne metody nauczania. Uczniowie również zachęceni są do używania cyfrowych materiałów dydaktycznych tam, gdzie to możliwe (np. e-podręczników, ćwiczeń online), dzięki czemu nie musimy wszystkiego drukować. Pracując na komputerach i korzystając z Internetu, pamiętamy o ich wpływie na zużycie energii: oczyszczamy skrzynki e-mail ze spamu i starych wiadomości (zbędne dane na serwerach to zbędny pobór prądu w serwerowniach) – nauczyciele i pracownicy administracji korzystają z narzędzi do automatycznego usuwania niepotrzebnych newsletterów. Staramy się także ograniczać zbędne wyszukiwania w sieci – jeśli często odwiedzamy te same strony (np. dziennik elektroniczny czy stronę szkoły), dodajemy je do zakładek, zamiast za każdym razem szukać od nowa w Google. Uczniowie poznają alternatywne, przyjazne środowisku wyszukiwarki, takie jak Ecosia, która zysk z reklam przeznacza na sadzenie drzew. Wszystkie szkolne komputery mają ustawiony ekonomiczny tryb pracy (np. wyłączanie monitora po kilku minutach bezczynności), a po zakończeniu lekcji komputerowych stacji robocze i monitory są w pełni wyłączone. Dzięki drobnym decyzjom w cyfrowym świecie również przyczyniamy się do ochrony klimatu.

Sala lekcyjna – uczymy (się) ekologii w praktyce

Uczniowie spędzają większość dnia w salach lekcyjnych, dlatego to miejsce o ogromnym potencjale we wprowadzaniu proklimatycznych zmian. Klasa to nie tylko przestrzeń do nauki teorii – to także środowisko, w którym na co dzień możemy praktykować postawy przyjazne planecie. Wprowadzając ekologiczne zasady do codziennego życia klasy, zmniejszamy ślad węglowy szkoły, obniżamy rachunki, a przy okazji kształtujemy w młodzieży nawyki, które z powodzeniem przeniosą do swoich domów. Poniżej zebraliśmy najważniejsze zasady dotyczące oszczędzania energii, wody i zasobów w salach lekcyjnych, a także dbałości o klimat akustyczny i jakość powietrza w klasach. Dzięki nim klasa staje się zdrowszym i bardziej przyjaznym miejscem dla uczniów i nauczycieli.

Efektywne korzystanie z oświetlenia i sprzętu: Każdy nauczyciel i każda klasa pamiętają o wyłączaniu światła, gdy wychodzą z sali na przerwę lub po zakończeniu lekcji. W ciągu dnia maksymalnie wykorzystujemy światło dzienne – odsłaniamy rolety i zasłony, by słońce oświetlało klasę, zamiast zapalać lampy. Jeśli sala jest wyposażona w kilka obwodów oświetlenia, zapalamy tylko te rzędy lamp, które są potrzebne. Projektory multimedialne po skończonych zajęciach albo nawet na dłuższych przerwach przełączamy w tryb uśpienia lub

wyłączamy, żeby nie świeciły bez potrzeby. Rzutniki i tablice multimedialne zużywają dużo prądu i mają ograniczoną żywotność lamp – ich wyłączanie wydłuży sprzętowi życie i zmniejszy zużycie energii. Komputery w sali informatycznej oraz inne urządzenia (np. Drukarka 3D) także wyłączamy po lekcji, zamiast pozostawiać je włączone na kolejne zajęcia, jeśli przez jakiś czas nikt z nich nie korzysta. Dzięki tak prostym działaniom jak gaszenie światła i sprzętu, cała szkoła może zaoszczędzić nawet kilkanaście procent energii.

Ogrzewanie i wentrowanie: W sezonie grzewczym pilnujemy, by ciepło nie uciekało niepotrzebnie z sal. Gdy wietrzymy klasę, przykręcamy kaloryfery (jeśli mamy taką możliwość) na czas otwarcia okien, a samo wietrzenie robimy krótko lecz intensywnie – otwieramy okna na oścież na kilka minut podczas przerwy, zamiast zostawiać uchylone na całą lekcję. Taka metoda pozwala szybko wymienić powietrze w pomieszczeniu bez wyziębienia murów, a jednocześnie nie marnujemy energii cieplnej. Unikamy także zastawiania grzejników meblami czy zasłaniania ich grubymi kotarami – ciepło musi swobodnie krążyć po klasie. Staramy się utrzymywać optymalną temperaturę w salach (ok. 19–20°C); przegrzewanie pomieszczeń jest niezdrowe i powoduje niepotrzebne zwiększenie emisji CO₂. Jeśli w sali robi się zbyt ciepło, najpierw przykręcamy grzejnik, a dopiero potem ewentualnie otwieramy okno. Każda klasa może powiesić na drzwiach prostą przypominajkę: „Zamknij drzwi – zatrzymaj ciepło”, aby uczniowie pamiętali, by nie zostawiać otwartych drzwi na korytarz zimą. Latem z kolei korzystamy z naturalnej wentylacji wieczorem i rano, a w dzień zasłaniamy okna roletami, by ograniczyć nagrzewanie – to wszystko elementy dbałości o komfort termiczny bez nadmiernego zużycia energii.

Materiały biurowe i papier: W salach lekcyjnych dążymy do ograniczania zużycia papieru i przyborów jednorazowego użytku. Uczniowie są zachęceni do pisania obustronnego (np. w zeszytach lub na luźnych kartkach – zanim wyrzucimy kartkę, upewniamy się, że z obu stron jest zapisana). Nauczyciele, jeśli rozdają materiały dla uczniów, starają się drukować dwustronnie, a często zamiast drukować – udostępniają materiały elektronicznie (np. przez e-dziennik lub chmurę internetową), aby uczniowie mogli je odczytać na komputerze lub telefonie. W miarę możliwości zadania domowe czy prace projektowe zbierane są w formie elektronicznej, co uczy młodzież korzystania z narzędzi cyfrowych i zmniejsza zużycie papieru. Gdy już musimy coś wydrukować dla klasy, staramy się, by nic się nie zmarnowało: niepotrzebne już wydruki i kartki lądują w pojemniku na makulaturę, a czyste z jednej strony – odkładamy na stos brudnopisów do ponownego wykorzystania na lekcjach (np. do notatek, szkiców, rysunków technicznych itp.). Uczniowie przynoszą na matematykę czy brudnopisy

zadrukowane jednostronnie kartki z odzysku, zamiast nowego bloku rysunkowego – to drobny gest, ale w skali szkoły oszczędzamy ryzy papieru.

Pracownia Praktycznej Nauki Zawodu – Mechanik

W pracowni mechanicznej szczególną uwagę zwracamy na odpowiedzialne gospodarowanie substancjami chemicznymi, takimi jak oleje i smary. Zużyte środki smarne i inne materiały eksploatacyjne należy zbierać do odpowiednich pojemników i przekazywać do utylizacji zgodnie z przepisami ochrony środowiska. Dbanie o właściwe składowanie i recykling odpadów technicznych pozwala ograniczyć ich szkodliwy wpływ na glebę i wodę.

Pracownia Praktycznej Nauki Zawodu – Gastronomia

W pracowni gastronomicznej promujemy zasady niemarnowania żywności. Uczniowie uczą się planowania zakupów i przygotowywania potraw w taki sposób, by maksymalnie wykorzystywać produkty. Resztki jedzenia są odpowiednio segregowane i – w miarę możliwości – przekazywane do kompostowania. Wprowadzamy także działania edukacyjne, które uświadamiają, jak duży wpływ na środowisko ma marnowanie żywności i jak codzienne wybory mogą to zmienić.

Korytarze szkolne – wspólna przestrzeń, wspólna odpowiedzialność

Korytarze szkolne to przestrzenie wspólne, z których korzystają wszyscy – uczniowie, nauczyciele, pracownicy obsługi, a także odwiedzający nas goście i rodzice. Dlatego warto zagospodarować je tak, by nie tylko służyły przemieszczaniu się, ale też wspierały proekologiczne postawy i były wizytówką naszych działań dla klimatu. Korytarze często kryją w sobie potencjał do oszczędzania energii i wody (np. oświetlenie, dostęp do wody pitnej), ale też do edukacji (tablice informacyjne) czy poprawy mikroklimatu wewnątrz (rośliny). Naszym celem jest uczynienie z korytarzy przestrzeni przyjaznej środowisku i ludziom – zielonej, czystej, dobrze doświetlonej, a zarazem przypominającej nam wszystkim na co dzień o wartości dbania o planetę.

Energooszczędne oświetlenie wspólne: Na korytarzach, które stanowią znaczną część powierzchni szkoły, zainstalowaliśmy już w wielu miejscach oświetlenie LED, które zużywa znacznie mniej prądu niż tradycyjne świetlówki. Planujemy kontynuować wymianę żarówek i świetlówek na LED-owe we wszystkich lampach korytarzowych. Dodatkowo, tam gdzie to możliwe, zastosujemy czujniki ruchu lub zmierniczu – np. w rzadziej uczęszczanych piwnicach, magazynkach, czy nawet w toaletach – tak aby światło automatycznie gasło, gdy nikt nie

korzysta z pomieszczenia, lub włączało się tylko przy słabym oświetleniu naturalnym. W godzinach popołudniowych, gdy w szkole jest mniej osób, część korytarzy będzie oświetlona tylko tam, gdzie jest to potrzebne (np. włączamy światło sekcjami). Dzięki temu unikniemy sytuacji, w której cały budynek jest rozświetlony pełną mocą, mimo że mało kto już z niego korzysta. Personel sprzątający oraz dyżurujący nauczyciele także zwracają uwagę, by gasić światło w pustych segmentach szkoły po zakończeniu lekcji. Kolejnym krokiem (w miarę dostępności funduszy) będzie montaż energooszczędnego oświetlenia zewnętrznego z czujnikami zmierzchu – aby lampy przed budynkiem świeciły się tylko po zapadnięciu ciemności, i to w sposób oszczędny.

Ograniczanie plastiku – woda z kranu zamiast butelkowanej

Aby ograniczyć zużycie jednorazowego plastiku i promować proekologiczne nawyki, planujemy instalację poidelek z wodą pitną na wybranych korytarzach szkolnych. Będzie z nich można wygodnie napić się wody lub napełnić własny bidon czystą, bezpieczną wodą z sieci wodociągowej. Zachęcamy uczniów do rezygnacji z wody butelkowanej na rzecz kranówki – to nie tylko tańsze i zdrowsze rozwiązanie, ale także konkretne działanie na rzecz środowiska. W niektórych gminach poidelka są fundowane w szkołach przy współpracy z lokalnym przedsiębiorstwem wodociągowym – będziemy aktywnie zabiegać o taką możliwość także w naszej placówce. Celem jest, by każdy uczeń mógł łatwo ugasić pragnienie bez konieczności kupowania napoju w jednorazowym opakowaniu. Warto tu wspomnieć, że według zapowiedzi rządu, od 2026 r. ma zostać w Polsce wprowadzony system kaucyjny za plastikowe i szklane butelki oraz puszki – co prawdopodobnie zwiększy zbiórkę i recykling opakowań. Jednak najlepszym rozwiązaniem jest w ogóle nie generować odpadów – czyli pić wodę z kranu zamiast butelkowanej. Będziemy zachęcać uczniów i nauczycieli do korzystania z tej możliwości. Oprócz instalacji urządzeń z wodą, na tablicach informacyjnych pokażemy zalety wody kranowej (np. że jest kilkaset razy tańsza od sklepowej i nie produkuje góry śmieci) i korzyści zdrowotne z picia wody zamiast słodzonych napojów.

Kąciki edukacyjne i informacyjne: Jeden z odcinków korytarza planujemy przeznaczyć na stałą wystawę ekologiczną. Na ścianach pojawią się plakaty i infografiki dotyczące zmian klimatu, ochrony przyrody oraz praktycznych działań, jakie podejmujemy w naszej szkole i które można też wdrożyć w domu. Będzie tam np. tablica prezentująca „Eko sukcesy” szkoły (ile kilogramów makulatury zebraliśmy, ile baterii oddaliśmy do recyklingu, o ile zmniejszyliśmy zużycie prądu w porównaniu z poprzednim rokiem itp.). Wystawa będzie przygotowana częściowo przez uczniów – np. w ramach konkursu na plakat klimatyczny lub

projekt na godzinę wychowawczą. Chcemy, aby przekaz trafiał nie tylko do młodzieży, ale i do rodziców odwiedzających szkołę, dlatego plansze informacyjne będą czytelne i atrakcyjne również dla dorosłych. Poprzez takie „eko-korytarze” cała społeczność jest na bieżąco informowana i edukowana w przyjemny sposób.

Recykling i zbiórki surowców na korytarzach: Na korytarzach w strategicznych miejscach (np. obok automatu, koło wejścia, przy świetlicy) ustawiliśmy dodatkowe pojemniki na specyficzne odpady, które wymagają osobnej zbiórki. Są to m.in.: pojemnik na zużyte baterie, pojemnik na drobny elektrośmieć (stare telefony, ładowarki, słuchawki, zużyte tonery z drukarek), a także pojemnik na plastikowe nakrętki (które zbieramy w ramach akcji charytatywnej). Planujemy również postawić urządzenie do zgniatania puszek i butelek PET – co ułatwi ich recykling i zmniejszy objętość śmieci. Szkoła będzie uczestniczyć w ogólnopolskich programach i konkursach promujących zbiórkę surowców wtórnych – np. „Szkolne zbiórki baterii” organizowane przez przedsiębiorstwa recyklingowe czy lokalne konkursy „eko-klasa” (gdzie klasy rywalizują w ilości zebranej makulatury czy puszek). Najbardziej zaangażowane klasy lub uczniowie otrzymają drobne nagrody lub dyplomy uznania – to dodatkowa motywacja do udziału. Dzięki takim akcjom nie tylko pozbywamy się problematycznych odpadów w sposób bezpieczny, ale też uczymy się wszyscy, dlaczego warto to robić (np. na apelu informujemy, ile toksycznych substancji zawiera bateria i co się z nią dzieje po oddaniu do recyklingu). Korytarze jako miejsce zbiórek przypominają codziennie, że surowce mają wartość i nie wolno ich wyrzucać byle gdzie.

Porządek i czystość: Utrzymanie czystości na korytarzach to podstawa, by szkoła była przyjazna środowisku i estetyczna. Dyżurni uczniowie oraz personel sprzątający dbają, by na bieżąco usuwać papierki czy inne śmieci, które mogą upaść na podłogę – tak, aby nic nie zostało zadeptane i rozniesione. Staramy się ograniczać użycie środków chemicznych do sprzątania – np. myjąc podłogi wodą z dodatkiem neutralnych detergentów w odpowiedniej (niewielkiej) ilości, aby nie przedawkować chemii trafiającej potem do ścieków. Rozważymy przejście na eko-środki czystości (biodegradowalne płyny) w miarę zużywania się dotychczasowych zapasów. Dbanie o czystość to również odpowiedzialność uczniów: uczymy, by nie śmiecić (to oczywiste), ale też by np. wycierać buty przed wejściem w sezonie jesienno-zimowym (mniej błota – mniej sprzątania agresywnymi środkami). Na korytarzach przy wejściach leżą wycieraczki i maty zbierające brud – regularnie je czyszcimy, żeby spełniały swoją rolę. Czysta szkoła to bardziej przyjazne środowisko dla nas wszystkich.

Pokój nauczycielski – ekologiczne zaplecze dla kadry

Pokój nauczycielski to miejsce pracy i odpoczynku naszej kadry pedagogicznej. Choć uczniowie mają do niego ograniczony dostęp, zasady zrównoważonego działania obowiązują i tutaj. Nauczyciele i pracownicy administracji swoim przykładem dają sygnał młodzieży, że ekologiczne praktyki są ważne dla każdego. Ponadto w pokoju nauczycielskim zużywa się sporo energii (sprzęt biurowy, oświetlenie) i materiałów (papier, tonery, naczynia do kawy/herbaty), więc wprowadzenie dobrych nawyków przekłada się na konkretne oszczędności. Poniżej przedstawiamy działania, jakie podjęliśmy i będziemy kontynuować w przestrzeni pokoju nauczycielskiego, by był on miejscem przyjaznym środowisku oraz wspierającym proekologiczne podejście kadry.

Oszczędność energii i sprzętu: Nauczyciele dbają o to, by światło w pokoju nauczycielskim było wyłączane zawsze, gdy ostatnia osoba wychodzi – niezależnie czy na przerwę, czy po skończonych zajęciach. Dodatkowo, dzięki zainstalowanemu wyłącznikowi czasowemu, światło automatycznie gaśnie w godzinach wieczornych, gdy nikogo już nie ma w szkole. Urządzenia biurowe, takie jak komputery, drukarki, kserokopiarki, są skonfigurowane w trybie energooszczędnym (np. przechodzą w stan uśpienia po kilku minutach bezczynności). Jeśli z jakiegoś sprzętu nie korzystamy przez dłuższy czas – wyłączamy go całkowicie. Wprowadziliśmy zasadę, że po zakończeniu pracy całkowicie wyłączamy kserokoparkę i drukarki sieciowe (które często dawniej chodziły całą dobę w trybie czuwania). W pokoju nauczycielskim jest także czajnik elektryczny, lodówka, kuchenka mikrofalowa – te urządzenia również staramy się używać z głową: czajnik napełniamy tylko tyle wody, ile potrzeba na herbatę (żeby nie grzać niepotrzebnie nadmiaru), lodówkę regularnie rozmrażamy i utrzymujemy w niej temperaturę 5°C (optymalną dla oszczędności i przechowywania żywności). Mikrofalówkę i inne urządzenia po użyciu odłączamy od kontaktu (lub wyłączamy listwę zasilającą), by nie pobierały prądu na czuwanie. Te proste działania spowodowały już zauważalne obniżenie zużycia energii przez pokój nauczycielski.

Ekologiczne drukowanie i biuro: Pokój nauczycielski to miejsce, gdzie przygotowuje się materiały dla uczniów, drukuje testy, karty pracy, różne dokumenty szkolne. Wprowadziliśmy politykę „zielonego drukowania”: wszyscy nauczyciele drukują dwustronnie, o ile tylko jest to możliwe (np. testy, konspekty). Na kserokopiarce domyślnie ustawiliśmy druk 2-stronny – trzeba świadomie wybrać opcję jednostronną, jeśli jest absolutnie konieczna. Ponadto staramy się ograniczać liczbę wydruków: część materiałów wysyłamy uczniom w formie elektronicznej (mailem lub przez dziennik elektroniczny), zamiast rozdawać im po kartce. W przypadku

wydruków wewnętrznych (dla siebie nawzajem) często korzystamy z opcji kilku slajdów na stronie – np. konspekt szkolenia czy prezentacji drukujemy po 2–4 slajdy na każdej kartce, co znacząco zmniejsza zużycie papieru. Oczywiście dbamy przy tym o czytelność – jeśli jakiś nauczyciel potrzebuje większej czcionki, ma prawo wydrukować mniej treści na stronę. Istotne jest też wykorzystywanie raz zadrukowanych kartek ponownie: obok drukarki stoi pudełko z makulaturą – kartkami, które z jednej strony są czyste. Wykorzystujemy je np. do wydruków roboczych, wewnętrznych notatek, a także jako brudnopisy do pisania odręcznego. Dopiero gdy obie strony są zapisane – papier wędruje do pojemnika na makulaturę przeznaczonego do recyklingu. Zakupujemy do sekretariatu i pokoju nauczycielskiego papier z recyklingu (makulaturowy) – to drobna zmiana, która wspiera rynek ekologicznych produktów. Podobnie staramy się wybierać ekologiczne materiały biurowe: długopisy z wymiennym wkładem zamiast jednorazowych, uzupełniamy tonery do drukarek (regeneracja) zamiast kupować za każdym razem nowe kasety, jeśli to możliwe.

Ograniczenie plastiku i odpadów wśród kadry: W pokoju nauczycielskim zaopatrzyliśmy się w szklane lub ceramiczne naczynia oraz metalowe sztućce do użytku wspólnego – każdy pracownik ma swój ulubiony kubek, a goście częstowani są kawą czy herbatą w filiżankach zamiast jednorazówek. Zrezygnowaliśmy zupełnie z plastikowych mieszadełek, kubków czy talerzyków – nie są już kupowane do pokoju nauczycielskiego. Zamiast wody w butelkach plastikowych, nauczyciele korzystają z wody z dystrybutora (mamy baniak z wodą źródlaną z wymiennym galonem) albo po prostu nalewają wodę z kranu – jest ona zdarna do picia, a dla smaku często dodajemy plasterki cytryny lub miętę z szkolnego zielnika. Kawa i herbata sypana kupowana jest w większych opakowaniach, co daje mniej odpadów niż wiele małych paczuszek czy saszetek. Staramy się również unikać jedzenia codziennie na wynos – nauczyciele przynoszą własne posiłki w pojemnikach.

Recykling i gospodarowanie odpadami: Zużyte tonery i tusze z drukarek odkładamy do specjalnego pojemnika, skąd są przekazywane firmie recyklingowej lub oddawane w ramach akcji (niektóre firmy zbierają zużyte tonery w zamian za zniżki na nowe). Zbieramy także baterie zużyte np. z pointerów czy kalkulatorów – one również trafiają do szkolnego punktu zbiórki baterii. Dzięki temu żadne niebezpieczne odpady nie lądują w zwykłym śmietniku. Warto dodać, że staramy się generować jak najmniej śmieci – np. większość informacji wśród grona pedagogicznego przekazujemy sobie drogą elektroniczną (e-mailem lub na komunikatorze wewnętrznym) zamiast drukować komunikaty czy ogłoszenia.

Dojazdy nauczycieli: Analogicznie jak w przypadku uczniów, nauczyciele i pracownicy szkoły również starają się w miarę możliwości dojeżdżać w sposób przyjazny środowisku. Wielu pedagogów mieszka w innych miejscowościach – tam, gdzie jest taka opcja, korzystają ze wspólnych przejazdów. Już kilka par nauczycieli umówiło się, że jeżdżą jednym samochodem na zmianę, dojeżdżając z pobliskiego miasta, zamiast każdym z osobna. Inni wybierają transport publiczny (autobusy) albo łączą dojazd autobusem z krótką przejażdżką rowerem od przystanku (co umożliwia stojak rowerowy na terenie szkoły). Część osób z najbliższej okolicy dojeżdża rowerem lub przychodzi pieszo. Takie postawy będą promowane – np. w ramach wewnętrznego konkursu dla kadry „Ekologiczny Nauczyciel” chcemy wyróżniać osoby, które w danym roku szkolnym szczególnie zaangażowały się w działania pro-środowiskowe (w tym np. ograniczyły korzystanie z auta). Oczywiście rozumiemy, że nie każdy ma alternatywę dla samochodu – jednak zachęcamy do zmniejszenia liczby podróży i wybierania carpoolingu wszędzie tam, gdzie to możliwe.

Rozwój kompetencji i przykład dla uczniów: Nauczyciele zobowiązują się także do ciągłego poszerzania swojej wiedzy ekologicznej. W ramach rad pedagogicznych planujemy krótkie szkolenia lub prezentacje dotyczące np. zmian w prawie odpadowym, sposobów włączania edukacji klimatycznej w program nauczania, czy omawiania nowych inicjatyw na terenie szkoły. Dzielimy się między sobą ciekawostkami i pomysłami – np. jeśli któryś nauczyciel wprowadził udaną ekoinicjatywę w klasie, opowiada o tym innym, by mogli zrobić coś podobnego. Nauczyciele starają się być wzorem dla uczniów w codziennych zachowaniach: nie tylko przekazują wiedzę, ale też stosują ją w praktyce. Gdy uczeń widzi, że jego wychowawczyni gasi światło wychodząc z klasy, pije wodę z własnej butelki i segreguje odpady – taki przykład działa silniej niż słowa. Wszyscy pracownicy szkoły, od dyrekcji przez nauczycieli po obsługę, mają wspólny cel: pokazać młodzieży, że troska o środowisko to naturalna część naszego życia, a szkoła jest miejscem, gdzie te wartości są naprawdę praktykowane.

Sekretariat i administracja – eko w zarządzaniu szkołą.

Sekretariat, gabinet dyrektora oraz biura administracji to miejsca, gdzie toczy się codzienne zarządzanie szkołą. Choć uczniowie zaglądają tam rzadziej, właśnie w administracji zapada wiele decyzji i powstaje wiele dokumentów. Dlatego istotne jest, by również na tym poziomie wdrożyć ekologiczne standardy – zarówno by zmniejszyć zużycie zasobów przez szkołę, jak i by dać dobry przykład reszcie społeczności. W polskich realiach coraz więcej spraw załatwia

się elektronicznie, co pomaga oszczędzać papier; nadal jednak istnieją obszary do poprawy. Poniżej przedstawiamy zasady dobrych praktyk w obszarze sekretariatu i administracji szkolnej.

Elektroniczny obieg dokumentów: Nasza szkoła w maksymalnym możliwym stopniu przeszła na dokumentację elektroniczną. Wykorzystujemy dziennik elektroniczny do przekazywania informacji o ocenach, frekwencji, uwagach – dzięki czemu nie trzeba drukować setek kartek z zestawieniami ocen czy świadectw informacyjnych dla rodziców. Wnioski, podania i usprawiedliwienia od rodziców przyjmujemy w formie elektronicznej (e-mailowo lub przez e-dziennik), a jeśli muszą być papierowe – prosimy o druk dwustronny lub składamy je w sekretariacie i skanujemy do naszego systemu, zamiast robić wiele kopii. Korespondencję urzędową (np. z organem prowadzącym, kuratorium) prowadzimy poprzez platformę ePUAP lub mailowo, a nie tradycyjną pocztą, wszędzie tam gdzie jest to prawnie akceptowalne. Szkoła dąży do tego, by większość wewnętrznego obiegu dokumentów (zarządzenia dyrektora, protokoły rad pedagogicznych, sprawozdania) odbywała się w formie elektronicznej – dokumenty są tworzone w komputerze i udostępniane odpowiednim osobom na dyskach sieciowych w chmurze. Dzięki temu kilka osób może jednocześnie pracować nad jednym plikiem bez konieczności drukowania go dla każdej z osobna, a archiwizacja też odbywa się cyfrowo (oszczędność miejsca i papieru). Wrażliwe dane są oczywiście zabezpieczone hasłami i kopie zapasowe przechowujemy zgodnie z procedurami bezpieczeństwa.

Minimalizacja drukowania: Mimo digitalizacji, pewne dokumenty wciąż wymagają formy papierowej (np. arkusze ocen, dokumentacja egzaminów, umowy). Tam, gdzie musimy drukować lub kserować, stosujemy zasadę “tylko to, co konieczne”. Sekretariat drukuje pisma i dokumenty formalne dwustronnie, chyba że przepisy wymagają jednostronnie (np. świadectwa). Wykorzystujemy w pełni format papieru – np. drobne zaświadczenia staramy się zmieścić dwa na jednej stronie A4 i potem przeciąć, zamiast zużywać osobną kartkę na kilka linijek tekstu. Jeśli dokument ma być zachowany wyłącznie w archiwum (bez potrzeby okazywania eleganckiej wersji interesantom), drukujemy go w trybie ekonomicznym (mniej zużycia tonera) i na papierze z recyklingu. Kopie robocze czy wewnętrzne notatki drukujemy na wcześniej używanych kartkach (czysta strona z drugiej strony) – sekretariat ma wydzielony zasobnik na taką makulaturę do drukarki. Staramy się także ograniczać liczbę kopii – np. jeśli dany dokument jest potrzebny kilku osobom, nie zawsze musimy robić kilka kopii: czasem wystarczy jedna, a pozostałym udostępnić skan elektroniczny. Regularnie przeglądamy też archiwa i dokumenty – co roku dokonujemy brakowania (zniszczenia) dokumentów, których

okres przechowywania minął, oczywiście oddając je na makulaturę (dokumenty wrażliwe są najpierw niszczone mechanicznie, a ścinki również trafiają do recyklingu papieru).

Energooszczędne biuro: Sprzęt biurowy w sekretariacie (komputery, drukarki, skanery, niszczarki, klimatyzacja, oświetlenie) jest wykorzystywany w sposób energooszczędny. Wszystkie komputery administracyjne mają włączone profile oszczędzania energii – tj. wygaszacz ekranu i uśpienie po kilku minutach braku aktywności. Pracownicy administracji wyłączają monitory, gdy odchodzą od biurka na dłużej. Urządzenia wielofunkcyjne (drukarka/skaner) ustawione są tak, by nie pozostawały w trybie gotowości po godzinach pracy – ostatnia osoba wychodząca z sekretariatu wyłącza je głównym wyłącznikiem. W pomieszczeniach biurowych zainstalowane są lampy LED oraz dodatkowo małe lampki biurkowe, by nie zawsze włączać górne oświetlenie. Lampy sufitowe są gaszone, gdy w pokoju świeci się naturalne światło lub gdy pracuje tylko jedna osoba, która ma włączoną lampkę na biurku. Latem staramy się ograniczać korzystanie z klimatyzacji – stosujemy żaluzje, wietrzymy wcześniej rano; jeśli klimatyzator jest włączany, ustawiamy go na umiarkowaną temperaturę (nie za nisko) i zamykamy okna, by efektywnie chłodził. Zimą pamiętamy o utrzymywaniu temperatury w granicach rozsądku ($\sim 20^{\circ}\text{C}$) i nie przegrzewamy biur. W razie przejściowego braku osób w sekretariacie ogrzewanie możemy przykręcić. To drobne działania, które jednak w skali roku oszczędzają sporo energii.

Przyjazne środowisku zakupy i wyposażenie: Dział administracji odpowiada za zamawianie wielu środków zużywanych w szkole – od papieru i tonerów, po środki czystości, materiały piśmiennicze czy nawet meble. Będziemy się starać, by kryterium ekologiczne było jednym z czynników przy wyborze dostawców i produktów (obok ceny i jakości). Oznacza to np. preferowanie papieru z certyfikatem ekologicznym, kupowanie produktów w większych opakowaniach (zbiorczych) by zredukować odpady, wybieranie środków czystości biodegradowalnych i w dużych kanistrach do uzupełniania (zamiast wielu małych butelek), kupowanie trwałych artykułów biurowych (zszywacze, dziurkacze solidne, by służyły latami, a nie tanie i łamliwe). Jeśli wymieniamy sprzęt komputerowy czy AGD, zwracamy uwagę na jego klasę energooszczędności. Stare meble szkolne zamiast wyrzucać – często poddajemy renowacji lub przekazujemy innym jednostkom (np. jeśli likwidujemy regał, to może posłużyć w bibliotece publicznej itp.). Celem jest ograniczenie marnotrawstwa i promowanie gospodarki o obiegu zamkniętym również na poziomie administracyjnym.

Utylizacja elektroodpadów i chemikaliów: Sekretariat dba o to, by wszelkie zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne (komputery, drukarki, monitory, świetlówki, baterie itp.) były

utyliczowane we właściwy sposób. Współpracujemy z firmami, które odbierają takie odpady lub korzystamy z punktów zbiórki organizowanych przez gminę. Podobnie, nie wylewamy żadnych chemikaliów do zlewu – przeterminowane farby, rozpuszczalniki – oddajemy do specjalistycznych punktów utylizacji. Mamy świadomość, że szkoła jako instytucja również odpowiada za bezpieczne gospodarowanie odpadami niebezpiecznymi. Dlatego dokumentujemy przekazywanie elektrośmieci i dbamy o przestrzeganie przepisów w tym zakresie. Przykład idzie z góry – skoro wymagamy od uczniów segregacji, sami również musimy dochować najwyższej staranności w segregacji i utylizacji odpadów.

Współpraca z organem prowadzącym: Jako administracja szkolna pozostajemy w kontakcie z organem prowadzącym (gminą/powiatem) w kwestiach związanych z infrastrukturą. Szkoła została poddana termomodernizacji - wymiana okien na bardziej energooszczędne, docieplenie ścian, modernizacji kotłowni montaż paneli fotowoltaicznych na dachu szkoły. Dzięki temu nasza szkoła stała się bardziej nowoczesna i przyjazna środowisku. Działania te przyniosły szereg korzyści. Po pierwsze, znacznie zmniejszyło się zużycie energii, co pozwala ograniczyć emisję dwutlenku węgla i tym samym wpływa pozytywnie na klimat. Po drugie, niższe rachunki za ogrzewanie i prąd oznaczają oszczędności, które można przeznaczyć na inne potrzeby szkoły. Modernizacja wpłynęła również na poprawę warunków nauki i pracy – w klasach jest cieplej zimą i przyjemniej latem, a jakość powietrza w budynku uległa poprawie. Co więcej, instalacja paneli fotowoltaicznych może być wykorzystywana jako pomoc dydaktyczna w nauce o odnawialnych źródłach energii. Dzięki takim inwestycjom nasza szkoła staje się bardziej nowoczesna, komfortowa i przyjazna środowisku, a jednocześnie stanowi przykład odpowiedzialnego podejścia do ekologii w praktyce.

Otoczenie szkoły – dbamy o teren i klimat wokół nas

Teren wokół szkoły, obejmujący dziedziniec, boiska, ogródki i parking, jest równie ważny jak wnętrze budynku. To nasza wizytówka i jednocześnie przestrzeń, gdzie możemy tworzyć mały, lokalny ekosystem sprzyjający przyrodzie. Chcemy, by otoczenie szkoły w Jasieńcu było zielone, przyjazne ludziom i zwierzętom oraz żeby stanowiło miejsce praktycznej edukacji ekologicznej. Pamiętamy też, że działania na zewnątrz szkoły – w skali lokalnej – mają wpływ na globalny klimat: sadząc drzewa zwiększamy pochłanianie CO₂, tworząc łąkę kwietną pomagamy zapylaczom, a organizując carpooling zmniejszamy smog nad okolicą. Poniżej opisujemy, jak troszczymy się o nasz szkolny teren i jakie inicjatywy podejmujemy, by stał się on modelowym przykładem zrównoważonego zagospodarowania przestrzeni.

Zazielenianie terenu – drzewa i łąka kwietna: Stopniowo przekształcamy wybrane fragmenty trawników na terenie szkoły w bardziej naturalne i przyjazne bioróżnorodności obszary. W planie na najbliższy rok mamy utworzenie łąki kwietnej na części nieużywanego trawnika – zamiast regularnie kosić tam trawę, wysiejemy mieszankę nasion rodzimych kwiatów polnych i traw. Taka łąka będzie latem pięknie kwitnąć, przyciągać pszczoły, motyle i inne owady, a jednocześnie nie będzie wymagała częstego koszenia (koszenie 2–3 razy do roku zamiast co parę tygodni). To zmniejszy zużycie paliwa i prądu przez kosiarki oraz ograniczy hałas na terenie szkoły. Uczniowie na lekcjach biologii będą mogli obserwować na łące rozmaite gatunki owadów i roślin, ucząc się o ekosystemach. Dbamy o istniejącą zieleń – nie łamiemy gałęzi, nie depreczemy roślin, podlewamy młode drzewka podczas suszy. Zielony teren szkoły to nasz wspólny skarb.

Czystość wokół szkoły: Cały teren przyszkolny utrzymywany jest w czystości – nie tylko ze względów estetycznych, ale też ekologicznych. Śmieci pozostawione na trawnikach czy boisku mogą trafić do gleby lub zostać porwane przez wiatr i zanieczyścić okolicę. Dlatego uczniowie na zajęciach wychowania fizycznego czy apelach są regularnie uczulani, by nie pozostawiać odpadków na dworze. Rozmieszczonych jest wiele koszy na śmieci na zewnątrz budynku, tak by każdy miał do nich blisko – nie ma wymówki, żeby rzucić papieraek na ziemię. Organizujemy też akcje typu „Sprzątanie świata” – raz do roku (w okolicach wrzeźnia) cała szkoła uczestniczy w ogólnopolskiej inicjatywie sprzątania okolicy: klasy z wychowawcami zbierają odpady nie tylko na terenie szkoły, ale i na pobliskich skwerach, poboczach dróg czy boiskach wiejskich. Worki zebranych śmieci są potem odbierane przez służby komunalne. Uczniowie na własne oczy widzą skalę problemu zaśmiecania i uczą się, że najskuteczniej jest nie śmiecić w ogóle. Po takich akcjach omawiamy na godzinach wychowawczych wnioski – jak unikać tworzenia tyłu odpadów i jak w przyszłości zmniejszyć potrzebę takich sprzątań (np. przez edukację mieszkańców, ustawienie więcej koszy przez gminę).

Zmniejszanie hałasu i zanieczyszczeń: Troska o środowisko to nie tylko klimat, ale też bezpośrednie otoczenie. Dlatego staramy się minimalizować hałas generowany na terenie szkoły – np. nie używamy urządzeń ogrodniczych spalinowych (kosa spalinowa, dmuchawa do liści) w czasie, gdy trwają lekcje i okna są otwarte, by nie zakłócać nauki i nie emitować spalin. Rozważamy zakup cichej, elektrycznej kosiarki do trawy, która będzie mniej uciążliwa akustycznie i bez spalin (albo korzystamy z kosi tradycyjnej na łące kwietnej). Śmieciarkom i dostawcom sugerujemy, by w miarę możliwości przyjeżdżali poza godzinami lekcji. Jeśli chodzi o zanieczyszczenie powietrza, to oprócz ograniczania transportu spalinowego, staramy

się też edukować uczniów na temat szkodliwości np. palenia ognisk z liści czy odpadów – w szkole oczywiście tego nie robimy (liście kompostujemy, papierki segregujemy), a uczniowie przenoszą te nawyki do domów, uczulając choćby dziadków by nie palić traw na wiosnę. Monitorujemy też jakość powietrza – jeśli gmina posiada czujnik smogu, wywiesimy na tablicy informację o aktualnym stężeniu pyłów (to uświadamia, czemu warto walczyć ze spalaniem śmieci i dbać o czyste powietrze).

Promowanie świadomości klimatycznej i środowiskowej

Same zasady to nie wszystko – kluczowe jest budowanie świadomości ekologicznej wśród uczniów, rodziców i pracowników szkoły. Chcemy, by tematy ochrony klimatu i przyrody przenikały naszą szkolną kulturę i program nauczania, a postawy proekologiczne były wzmacniane poprzez różnorodne działania edukacyjne. Poniżej przedstawiamy, jak planujemy promować tę świadomość w całej społeczności szkolnej, tak by każdy czuł się częścią zmian na lepsze.

Edukacja na lekcjach: Nauczyciele wszystkich przedmiotów starają się włączać wątki klimatyczno-środowiskowe do swoich zajęć, tam gdzie to możliwe. Na geografii omawiamy przyczyny i skutki zmian klimatu, na biologii – bioróżnorodność i ekosystemy, na chemii – zanieczyszczenia powietrza i wody, na wiedzy o społeczeństwie – politykę klimatyczną, a na godzinach wychowawczych – codzienne ekonawyki. Nauczyciele języka polskiego zachęcają do czytania literatury o naturze, a nawet tworzenia własnych wierszy czy opowiadań z przesłaniem ekologicznym. W ramach przedmiotów zawodowych zwracamy uwagę na zrównoważone praktyki w danej branży. Ponadto organizujemy projekty międzyprzedmiotowe – np. projekt „Ślad węglowy mojej rodziny” gdzie uczniowie na matematyce uczą się obliczać emisje CO₂, na informatyce tworzą prezentacje z wynikami, na angielskim opisują to w języku obcym, a na lekcji wychowawczej prezentują wnioski. Dzięki temu tematy ekologiczne nie są dodatkiem, lecz integralną częścią nauki w szkole. Warto dodać, że staramy się korzystać z nowoczesnych narzędzi edukacyjnych – np. quizy online, filmy dokumentalne, gry dydaktyczne – które atrakcyjnie przekazują wiedzę o klimacie. Planujemy również zaproszenie specjalistów, np. leśnika, pracownika parku narodowego czy ekologa na gościnne lekcje, by podzielili się praktyczną wiedzą z młodzieżą.

Szkolne akcje i kampanie: W ciągu roku szkolnego będziemy organizować szereg akcji tematycznych promujących postawy prośrodowiskowe. Na przykład:

Tydzień Ziemi (w okolicach 22 kwietnia) – tydzień poświęcony Ziemi, podczas którego zorganizujemy konkursy (plastyczny, fotograficzny) o tematyce przyrodniczej, może kiermasz eko-rozwiązań (uczniowie prezentują np. wykonane z recyklingu przedmioty), a finałem będzie apel z prezentacją dokonań.

Dzień bez plecaka – eko edycja – popularna zabawa, ale u nas z przesłaniem: uczniowie mają przynieść książki nie w plecaku, lecz w czymś zrobionym z materiałów odzyskanych (np. karton po napoju przerobiony na teczkę). To uczy kreatywności i pokazuje, że rzeczy można używać inaczej niż ich pierwotne przeznaczenie.

Sprzątanie Świata – jak już wspomniano, coroczna akcja, do której dołączamy, połączona z pogadankami o odpowiedzialności za środowisko.

Ekopracownia – edukacja ekologiczna w nowoczesnej formie

Nasza szkoła otrzymała dofinansowanie na utworzenie ekopracowni – nowoczesnej przestrzeni dydaktycznej poświęconej edukacji ekologicznej i przyrodniczej. Dzięki pozyskanym środkom możliwe było wyposażenie sali w pomoce naukowe, sprzęt multimedialny, mikroskopy, zestawy do doświadczeń oraz materiały edukacyjne, które wspierają naukę o środowisku, klimacie i zrównoważonym rozwoju. Ekopracownia służy nie tylko jako miejsce lekcji biologii, geografii czy chemii, ale również jako przestrzeń do prowadzenia warsztatów, projektów i zajęć terenowych. Ma inspirować uczniów do obserwacji przyrody, podejmowania działań proekologicznych oraz rozwijania postaw odpowiedzialności za środowisko naturalne. To ważny krok w kierunku podnoszenia świadomości ekologicznej wśród młodzieży i budowania szkoły, która nie tylko uczy, ale również daje przykład, jak dbać o naszą planetę.

Rodzice jako partnerzy: Angażujemy rodziców w promowanie zrównoważonych postaw. Podczas zebrań i dni otwartych informujemy ich o naszych inicjatywach i zachęcamy do podobnych działań w domach. Przykładowo, przygotowujemy krótką broszurę lub newsletter dla rodziców z poradami, jak wspólnie z dziećmi być eko na co dzień (np. oszczędzać energię w domu, robić przemyślane zakupy, segregować śmieci). Będziemy też zapraszać rodziców do udziału w niektórych akcjach – np. rodzinne sadzenie drzewek, konkurs na eko-kostium podczas festynu. Jeśli wśród rodziców są specjaliści od ekologii, chętnie nawiążemy współpracę (np. rodzic-leśniczy mógłby poprowadzić dla dzieci warsztaty o lesie). Ważne jest, by rodzice nie czuli się pouczeni, ale zaproszeni do wspólnego działania. Dobre praktyki wypracowane w szkole łatwiej się utrwalą, gdy dom będzie je wspierał – na przykład uczeń zacznie oszczędzać wodę w szkole i przeniesie ten nawyk do domu, a rodzic to doceni i będzie go w tym dopingował.

Komunikacja sukcesów: Ważnym elementem budowania świadomości jest informowanie o rezultatach naszych działań. Na bieżąco (np. raz na miesiąc) na tablicy informacyjnej lub stronie internetowej szkoły publikujemy ciekawostki: „Udało nam się w tym miesiącu zmniejszyć zużycie prądu o 5% w porównaniu z ubiegłym rokiem”, „Zebraliśmy 200 kg makulatury – oto na co to wystarczy (np. uratowanie 3 drzew)”, „Dzięki rezygnacji z jednorazowych butelek oszczędziliśmy łącznie 1500 zł w skali roku dla kieszeni uczniów!”. Takie dane liczbowe przemawiają do wyobraźni i utwierdzają wszystkich, że warto się starać. Poza tym chwalimy się naszym kodeksem i ekologicznymi działaniami na zewnątrz – np. zgłaszamy szkołę do konkursów „Zielona Flaga” czy programu „Eko-Szkoła”, uczestniczymy w konferencjach i forach dla szkół, gdzie wymieniamy się doświadczeniami. Świadomość klimatyczna to proces – będziemy ją stale rozwijać, uczyć się na błędach i inspirować nowymi pomysłami.

Lokalne projekty i inicjatywy ekologiczne

Poza codziennymi działaniami i wewnętrznymi zasadami, zamierzamy realizować także projekty specjalne – większe inicjatywy ekologiczne, które zaangażują społeczność szkolną i lokalną, przynosząc wymierne korzyści środowisku. Poniżej przedstawiamy propozycje projektów i akcji możliwych do wdrożenia w naszej okolicy. Są one zgodne z duchem kodeksu i mogą stać się wizytówką proklimatycznych starań Zespołu Szkół w Jasieńcu.

Szkolna łąka kwietna: Jak wspomniano w części o otoczeniu szkoły, planujemy projekt utworzenia łąki kwietnej na terenie szkoły. Będzie to osobna inicjatywa realizowana przez uczniów – od zaprojektowania (wybór miejsca, przygotowanie gruntu), przez wysianie nasion, po późniejszą opiekę i obserwacje. Projekt może mieć charakter międzyszkolny lub nawet gminny – zaprosimy do współpracy np. przedszkole czy szkołę podstawową w naszej miejscowości, by także u siebie założyły małe łączki. Efektem będzie nie tylko barwny zakątek bogaty w motyle i pszczoły, ale też materiał edukacyjny: uczniowie opiszą etapy tworzenia łąki, wykonają tabliczkę informacyjną o korzyściach płynących z takiej formy zagospodarowania terenu. Możemy zgłosić ten projekt do konkursów przyrodniczych lub starać się o patronat np. lokalnego nadleśnictwa czy koła pszczelarzy.

Innowacyjne projekty badawcze uczniów: W ramach przedmiotów zawodowych i ścisłych zachęcimy uczniów do podejmowania małych projektów badawczych związanych z energią odnawialną lub ochroną środowiska. Przykłady takich projektów to:

Zbudowanie prostego kolektora słonecznego do podgrzewania wody (np. ze starej chłodnicy samochodowej i panelu ze szkła) i przetestowanie jego wydajności – uczniowie technikum mogliby to zrobić na zajęciach praktycznych.

Zaprojektowanie i wykonanie modelu turbiny wiatrowej z materiałów z odzysku (butelki, wentylator komputerowy) i pomiar, ile prądu jest w stanie wygenerować przy różnych prędkościach wiatru.

Sprawdzanie jakości powietrza na ekranie to codzienność uczniów i nauczycieli. Projekt informatyczny: stworzenie aplikacji lub strony internetowej dla naszej szkoły, która będzie edukować o ekologii lub np. umożliwi zgłaszanie pomysłów ekologicznych przez uczniów.

Takie uczniowskie projekty można potem zgłosić na konkursy (np. Explory, Eko Odkrywcy, czy lokalne prezentacje), pokazując, że nasza młodzież potrafi łączyć wiedzę teoretyczną z praktycznym działaniem dla klimatu. Innowacyjność i badawcze podejście budują też dumę szkoły – promujemy się jako placówka, w której rodzą się ciekawe rozwiązania.

Szkolne konkursy ekologiczne: Zamierzamy regularnie organizować konkursy o tematyce ekologiczno-klimatycznej, aby pobudzać kreatywność i wiedzę uczniów. Przykłady:

Quiz wiedzy ekologicznej – międzyklasowy turniej z pytaniami o przyrodę, klimat, może w formie popularnej teleturnieju z wykorzystaniem kahoota.

Konkurs na najlepszy pomysł ekologicznej inicjatywy w naszej szkole – uczniowie zgłaszają propozycje (indywidualnie lub grupowo), komisja wybiera najciekawsze pomysły do realizacji (np. ogródek ziołowy, dzień bez plecaka itp.), a zwycięzcy pomagają wprowadzić swój pomysł w życie z naszym wsparciem.

Konkursy mają tę zaletę, że angażują element rywalizacji i zabawy, co dodatkowo mobilizuje uczniów. Ważne, by docenić uczestników – nie tylko nagrodami (mogą to być drobne upominki typu bidon, książka, sadzonka drzewka do posadzenia), ale też pochwałą publiczną, wystawieniem prac na forum. Dzięki temu przekaz ekologiczny dociera szerzej, bo każdy chce zobaczyć prace laureatów.

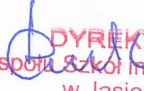
Współpraca z otoczeniem sprawia, że wysiłki szkoły rezonują szerzej. Stajemy się centrum edukacji ekologicznej, a jednocześnie uczymy się od innych (np. od doświadczonych działkowców czy leśników). Takie partnerstwa mogą też przynieść dodatkowe zasoby – np. urząd gminy pomoże finansowo lub logistycznie, organizacja ekologiczna użyczy materiałów edukacyjnych, a lokalne firmy mogą sponsorować nagrody w konkursach.

Na zakończenie: Kodeks Klimatyczno-Środowiskowy Zespołu Szkół w Jasieńcu to nasza mapa drogowa ku bardziej zrównoważonej przyszłości. Pamiętajmy, że jego realizacja zależy od każdego z nas – od ucznia gaszącego lampkę na ławce, przez nauczyciela wybierającego rower

zamiast samochodu, po dyrektora zabiegającego o środki na termomodernizację budynku. Wspólnie tworzymy kulturę odpowiedzialności za środowisko. Mamy świadomość, że nie wszystko uda się wdrożyć od razu i czekają nas wyzwania (choćby ograniczone fundusze czy konieczność zmiany przyzwyczajeń). Jednak konsekwentnymi działaniami, małymi krokami, będziemy czynić naszą szkołę coraz bardziej zieloną. Niech ten kodeks będzie żywym dokumentem – będziemy go aktualizować w miarę potrzeb, dodawać nowe pomysły i korygować to, co nie zadziałało. Razem zadbajmy o klimat i środowisko – tu i teraz, dla nas i dla przyszłych pokoleń. Nasza szkoła może stać się miejscem, z którego wyjdą młodzi ludzie świadomi wyzwań klimatycznych i gotowi im sprostać. Wszystko jest w naszych rękach – działajmy wspólnie dla lepszego jutra!

*Przedstawiony na Radzie Pedagogicznej i wdrożony do
Zespołu Szkół im. W. Witosa w Jasieńcu 23.10.2024 r.*

**Zespół Szkół
im. W. Witosa w Jasieńcu**
ul. Czerska 1, 05-604 Jasieniec
tel. 48 661 35 88
000098499

DYREKTOR
Zespołu Szkół im. W. Witosa
w Jasieńcu
mgr inż. Dorota Nowak-Michałowska